

INFLYATSIYA VA AHOLI TURMUSH DARAJASI

Isoqova Maxliyo

To‘ra‘o‘rg‘on tuman 1-son texnikumi Maxsus fan o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada inflyatsiyaning iqtisodiy mohiyati, uning kelib chiqish sabablari hamda aholi turmush darajasiga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, inflyatsiya sharoitida aholining real daromadlari, iste’mol imkoniyatlari va ijtimoiy himoyasini ta’minlash masalalari yoritilgan. Inflyatsiyani jilovlash va aholi farovonligini oshirish bo’yicha takliflar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: inflyatsiya, narxlar o’sishi, aholi turmush darajasi, real daromad, iqtisodiy barqarorlik, iste’mol bozori, farovonlik, ijtimoiy himoya.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida inflyatsiya har qanday davlat iqtisodiyotida uchrashi mumkin bo‘lgan iqtisodiy hodisalardan biridir. Inflyatsiya natijasida pulning xarid qobiliyati pasayadi va bu holat aholining turmush darajasiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, narxlarning tez sur’atlarda oshishi kam daromadli aholi qatlamlarining iqtisodiy ahvoriga salbiy ta’sir etadi.

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi, aholi farovonligini oshirish va ijtimoiy himoyani kuchaytirish masalalarida inflyatsiya darajasini nazorat qilish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu sababli inflyatsiya va aholi turmush darajasi o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Inflyatsiya muammolari iqtisodiyot fanida keng o‘rganilgan. J.M. Keynes, M. Fridman, P. Samuelson kabi iqtisodchi olimlar inflyatsiyaning sabablari va oqibatlarini tadqiq qilganlar. Ularning ilmiy qarashlarida pul-kredit siyosati, talab va taklif muvozanati hamda davlatning iqtisodiyotdagi roli muhim o‘rin egallaydi.

Mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan ham inflyatsiyaning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri, aholining real daromadlari va iste'mol bozori bilan bog'liq jihatlari ilmiy jihatdan o'rganilgan. Tadqiqotlarda inflyatsiya darajasining nazorat ostida bo'lishi iqtisodiy barqarorlikning muhim sharti ekanligi ta'kidlanadi.

Mazkur tadqiqotda iqtisodiy tahlil, qiyosiy taqqoslash, statistik ma'lumotlarni umumlashtirish va ilmiy manbalarni o'rganish usullaridan foydalanildi. Inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta'siri nazariy va amaliy jihatdan baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Inflyatsiya narxlar umumiy darajasining muntazam o'sishi bilan tavsiflanadi. Narxlarning oshishi natijasida aholining xarid qobiliyati pasayadi. Agar ish haqi va boshqa daromadlar inflyatsiya sur'atlaridan ortda qolsa, aholining real daromadlari kamayadi.

Inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta'siri quyidagi holatlarda namoyon bo'ladi:

Birinchidan, oziq-ovqat va kundalik iste'mol mahsulotlari narxlarining oshishi oilalar xarajatlarining ko'payishiga olib keladi. Natijada aholi jamg'arma qilish imkoniyatlarini yo'qotadi.

Ikkinchidan, inflyatsiya pensiya, stipendiya va ijtimoiy nafaqa oluvchi fuqarolarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ularning daromadlari narxlar o'sishiga mos ravishda indeksatsiya qilinmasa, turmush darajasi pasayadi.

Uchinchidan, inflyatsiya biznes subyektlari faoliyatiga ham ta'sir qiladi. Ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi mahsulot tannarxining ko'tarilishiga sabab bo'ladi va bu yana narxlarning o'sishiga olib keladi.

Shu bilan birga, me'yoriy darajadagi inflyatsiya iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi ham mumkin. Biroq inflyatsiya darajasining yuqori bo'lishi iqtisodiy barqarorlikka xavf tug'diradi va aholi farovonligining pasayishiga sabab bo'ladi.

O'zbekistonda inflyatsiyani pasaytirish maqsadida pul-kredit siyosatini takomillashtirish, mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash, raqobat muhitini rivojlantirish hamda aholini ijtimoiy himoya qilish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

XULOSA

Inflyatsiya iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi bo'lsa-da, uning yuqori darajasi aholi turmush darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Narxlarning oshishi real daromadlarning kamayishiga, xarid qobiliyatining pasayishiga va ijtimoiy tengsizlikning kuchayishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli inflyatsiyani maqbul darajada ushlab turish, aholining daromadlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish aholi farovonligini ta'minlashning muhim omillari hisoblanadi. Iqtisodiy barqarorlik va samarali davlat siyosati inflyatsiyaning salbiy oqibatlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money. – London, 1936.
3. Friedman M. Inflation: Causes and Consequences. – New York, 1963.
4. Samuelson P. Economics. – New York, McGraw-Hill, 2010.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining inflyatsiya bo'yicha hisobotlari.
6. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.
7. Abdullayev Yo. Makroiqtisodiyot. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
8. Vahobov A., Xajibakiyev Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent, 2022.